

Vyhodnocení realizačního projektu programu péče pro vydru říční v ČR pro rok 2016

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity, které proběhly v rámci realizace PP v roce 2016. U jednotlivých opatření je kurzivou uveden plán činností, který byl navržen v realizačním projektu (RP) a v návaznosti je uvedena realizace činností v roce 2016.

3.1 Péče o biotop

3.1.1 Minimalizace negativních vlivů dopravy

V rámci tohoto opatření je pro rok 2016 plánováno pokračování všech aktivit v rámci projektu MGSII-42. Bude tedy nadále probíhat mapování silnic, při kterém jsou fyzicky na místě kontrolovány konkrétní vybrané body na silnicích, je zhodnocena jejich průchodnost a rizikovost pro vydru říční, pořízena fotodokumentace a v případě zjištění problému je navržen způsob jeho řešení. Kontrolována budou jednak zatím známá místa, kde vydra uhynula po střetu s dopravním prostředkem a jednak vybraná křižení silnic a vodních toků, a sice na předem určených úsecích silnic I. tříd. Budou též pokračovat práce na přípravě aktualizované verze příručky „Vydra a doprava“ z roku 2011 a do již vytvořené mapové aplikace budou průběžně doplňovány výsledky výše zmíněného mapování silnic. V návaznosti na všechny uvedené aktivity pak budou domlouvány osobní schůzky na krajských ředitelstvích ŘSD a krajských správách silnic jednotlivých krajů, kde budou příslušní pracovníci seznámeni s danou problematikou, budou jim předány zpracované materiály se zaměřením na jimi spravované území a budou požádáni o další spolupráci.

Aktivity v rámci projektu pokračovaly dle plánu. Dále probíhalo mapování silnic, na základě kterého byla postupně aktualizována mapová aplikace na webových stránkách www.vydrynasilnici.cz. Kromě fotodokumentace a návrhu řešení bylo každé mapované místo také bodově ohodnoceno a zařazeno do kategorie „nerizikové“, „rizikové místo s nižší prioritou“, „rizikové místo se střední prioritou“ nebo „rizikové místo s vysokou prioritou“. Pokračovaly i práce na aktualizaci metodické příručky „Vydra a doprava“, kde byly nově zpracovávány především kapitoly o rozšíření, kritických místech, financování a zdroje literatury. V závislosti na postupu mapování silnic byla dokončena část zpráv pro jednotlivé správy silnic a uskutečněny první schůzky s jejich zástupci. Realizace projektu byla prodloužena až do dubna 2017, výše popsané aktivity tak budou pokračovat až do této doby. Díky prodloužení projektu bude mj. vybráno několik málo rizikových míst pro vydru, která je možné jednoduše a v krátké době vhodně upravit a pro vydry zprůchodnit a tyto úpravy by měly být ještě před skončením projektu realizovány v praxi.

3.2 Péče o druh

3.2.1 Odchov nalezených mláďat, rehabilitace zraněných jedinců a jejich zpětný návrat do přírody

Toto opatření bude v roce 2016 zajištěno záchrannými stanicemi, které disponují vhodnými podmínkami pro péči o vydry vhodné ke zpětnému vypuštění. Realizace tohoto opatření nebude vyžadovat zvláštní finanční náklady.

Dle dat poskytnutých Národní sítí záchranných stanic bylo v roce 2016 stanicemi sdruženými v této síti přijato celkem 20 vyder říčních. Z tohoto počtu jich 10 uhynulo (nebo se jednalo o již nalezený kadáver), 4 byly vypuštěny zpět do přírody (v jednom případě okamžitě po

vyproštění z nevhodného místa) a ostatní zvířata zatím zůstávají v péči některé ze záchranných stanic nebo byly předány do dalších vhodných zařízení. V jednom případě úhynu byla jako příčina smrti určena otrava.

3.3 Monitoring

3.3.1 Celostátní mapování rozšíření a mapování okrajových lokalit výskytu

Na rok 2016 spadá dle plánu monitoringu uvedeném v PP mapování výskytu vydry říční na celém území ČR. Mapování bude provedeno dle metodiky stanovené v příloze 3 PP v podzimním období a bude finančně zajištěno z programu POPFK.

Celostátní mapování rozšíření vydry říční v ČR bylo provedeno ve dnech 28.9. – 14.12. 2016 dle stanovené metodiky PP. Bylo zkontrolováno celkem 2492 vhodných bodů, reprezentujících 2 429 podkvadrátů, resp. 660 kvadrátů. Výsledky byly následující: 98% kvadrátů pozitivních a 2% negativní, v bližším rozlišení na podkvadráty pak: 85% podkvadrátů pozitivních a 15% negativních. Většina negativních podkvadrátů se nachází v oblastech Polabí a jižní Moravy. V porovnání s výsledky posledního celostátního mapování došlo od roku 2011 k nárůstu areálu na 4% kvadrátů, 17% podkvadrátů a 16% bodů a naopak k poklesu areálu na 1% kvadrátů, 7% podkvadrátů a shodně 7% všech kontrolovaných bodů. Co se týče oblastí, byl nárůst pozorován především v povodí střední a jižní Moravy a také došlo k zacelení mezer ve výskytu v oblasti Šumavy, Pošumaví a Rakovnicka. Naopak pokles byl zaznamenán především v oblasti Polabí a horních povodí toků na Českomoravské Vrchovině. Výsledky jsou podrobněji zpracovány ve zprávě „Mapování výskytu vydry říční v ČR v roce 2017“.

3.3.2 Odhad početnosti ve vybraných oblastech

V závislosti na počasí jsou v projektu MGSII-42 v zimních měsících 2016 plánovány dle metodiky stanovené v příloze 3 PP stopování na čerstvém sněhu ve čtvercích 10 x 10 km ve vybraných oblastech ČR (z oblastí navržených pro toto opatření stále prioritně: Jeseníky a Krkonoše).

V zimních měsících 2016 bohužel nepanovaly příliš vhodné podmínky pro sčítání a byla tak realizována pouze jedna stopovací akce, a to v oblasti Dačicka na řece Moravské Dyji, což je jedno z dlouhodobě sledovaných území. Dne 22.1.2016 bylo ve čtverci o rozloze 100 km² zaznamenáno 10 dospělých jedinců a 1 mládě.

3.3.3 Monitoring EVL vyhlášených pro vydru

V roce 2016 by měly být v návaznosti na předchozí roky monitorovány EVL Soutok – Podluží, Litovelské Pomoraví a Beskydy upravenou metodou obsazenosti (viz příloha Vyhodnocení RP za rok 2012) a EVL Vlašimská Blanice, Moravská Dyje, Jankovský potok, Šlapanka a Zlatý potok, Trnava a Mušovský luh metodou návštevnosti. Monitoring EVL bude finančně zajištěn z programu POPFK, rozpočtu monitoringu AOPK ČR nebo nově připravovaného projektu na monitoring druhů podávaného do OPŽP.

Vzhledem k časovým průtahům v procesu schvalování podaného projektu v OPŽP a nedostatku financí z jiných zdrojů nebyl v roce 2016 monitoring EVL realizován. S jeho provedením je počítáno pro příští rok, monitorovány budou pravděpodobně stejné lokality, které byly původně navrženy pro rok 2016, případně bude jejich složení mírně upraveno v závislosti na celkovém dosavadním průběhu sledování všech EVL vyhlášených pro vydru (tak, aby byla každá lokalita monitorována v obdobných pravidelných intervalech, ideálně dvakrát za období 5 let, jak je stanoveno v PP).

3.3.4 Sběr uhynulých zvířat a jejich analýzy

V roce 2016 budou pokračovat veškeré aktivity tohoto opatření realizované v rámci projektu MGSII-42. Tzn. že bude pokračovat sběr nalezených uhynulých vyder z celé ČR i analýzy dříve i nově odebraných vzorků. Konkrétně jsou prováděny tyto analýzy: pitva (určení pohlaví, kondice, příčina smrti, makroskopicky patologie) a uskladnění vzorků pro specifické analýzy (genetické analýzy, měření obsahu těžkých kovů), dále rozbor potravy ze žaludku, kontrola žlučníku na přítomnost parazitů a řez zubu pro určení věku. V případě podezření na násilnou smrt (zástřel, otrava) se pak provádí např. i rentgen či testy na detekci jedů.

Sběr uhynulých vyder z území celé ČR a plánované analýzy pokračovaly v rámci projektu MGSII-42 dle plánu (za rok 2016 byly sesbírány údaje o více než 50 jedincích). Nastaly problémy s analýzami zubů pro určení věku uhynulých vyder – byly zvažovány různé metodické přístupy a řešeny s nimi související obtíže se zajištěním potřebných přístrojů a dalšího vybavení. Ty se nakonec podařilo vyřešit, nicméně staly se hlavním důvodem prodloužení celého projektu. To bylo schváleno až do dubna 2017, výše popsané aktivity tedy budou pokračovat i v následujícím roce a před skončením projektu bude také vydána plánovaná informační brožura k dané problematice, jejíž texty jsou průběžně připravovány.

3.4 Výzkum (opatření 3.4.1 – 3.4.5)

Z výzkumných opatření budou v roce 2016 pokračovat aktivity realizované v rámci projektu MGSII-42, tj. doplnění a aktualizace dat použitých pro modelování životaschopnosti populace vydry říční v ČR v letech 2008-2010 a opětovné provedení výpočtů. Při analýzách budou použity jak deterministické metody (životní tabulky), tak stochastické modely (PVA) založené na přežívání jednotlivců. Vzhledem k charakteru druhu a počtu jedinců bude použit generický program Vortex.

Práce na těchto aktivitách probíhaly dle plánu. Pro aktualizovanou analýzu životaschopnosti byly zpřesněny údaje ohledně mortality, reprodukce či odhadu velikosti populace. Předběžné modely opět potvrzují velké riziko z narůstající mortality na silnicích vlivem vzrůstajícího autoproduktu. Finální analýzy budou vzhledem ke schválenému prodloužení projektu provedeny až těsně před jeho ukončením v prvním čtvrtletí příštího roku, aby mohly zahrnout co možná nejaktuálnější vstupní data.

3.5 Výchova a osvěta (opatření 3.5.1 – 3.5.5)

V roce 2016 budou samozřejmě pokračovat i osvětové aktivity prováděné v rámci projektu MGSII-42. Jedná se o pravidelnou aktualizaci nově zřízených webových stránek, které poskytují aktuální informace o vydře říční v ČR, slouží jako poradna pro rybáře řešící případné škody způsobené vydrou a informují o průběhu projektu. Stejně tak budou aktualizovány i webové stránky související s „Vydří stezkou“ na řece Dyji a akce pro veřejnost či pro děti, především v oblasti Dačicka. Dále by mělo vzniknout tematické pexeso a i nadále bude plněna povinná publicita projektu prostřednictvím článků, tiskových zpráv či dalších příspěvků v médiích, seminářů, apod.

Kromě projektu MGSII-42 budou výchovu a osvětu týkající se vydry říční a její ochrany v roce 2016 stejně jako v minulosti zajišťovat různé další subjekty, např.: ČNF pro vydru (přednášky, semináře, výukové programy, konzultace s rybáři při místních šetřeních, internetové stránky a online poradenství, vědecké a populární články, tištěné materiály), stanice Pavlov, o.p.s. a další veřejnosti přístupné záchranné stanice chovající vydru říční (prohlídky pro veřejnost, osvětové materiály, výukové programy), nebo i AOPK ČR (tištěné materiály, internetové stránky).

Osvětové aktivity v rámci projektu MGSII-42 pokračovaly dle plánu. Průběžně byly aktualizovány webové stránky www.vydryonline.cz a www.vydrizestky.cz. Bylo vytvořeno pexeso a opět se uskutečnilo několik akcí pro děti s tematikou Vydrí stezky na Dyji. Další osvětové aktivity realizované v rámci projektu jsou popsány na stránkách www.vydryonline.cz v sekci „Publicita“.

I ostatní aktivity spadající do opatření Výchova a osvěta probíhaly v roce 2016 dle plánu, resp. dle možností jednotlivých organizací, v rámci řešení jejich běžné agendy.

Ostatní opatření (opatření 3.6.1 – 3.6.5)

3.6.3 Návrh optimalizace systému řešení střetu ekonomických zájmů rybářství a vydry

I v roce 2016 budou v rámci projektu MGSII-42 pokračovat práce na vytvoření návrhu optimalizace řešení tohoto střetu na základě dlouhodobých zkušeností s danou problematikou a na základě zkušeností ze zahraničí.

Práce na této aktivitě v roce 2016 nadále pokračovaly. Návrh textu byl koncem roku téměř dokončen, finalizován bude vzhledem k prodloužení projektu až na jaře 2017.

3.6.4 Testování preventivních opatření

V rámci projektu MGSII-42 bude pokračovat testování nového technického opatření na snižování škod způsobených vydrou říční s pracovním názvem „mobilní ohrádka“.

V roce 2016 probíhalo v návaznosti na předchozí zkoušky testování ohrádky na vybraném rybníku v oblasti výskytu vyder na Dačicku. Na jaře byl sledován lov vydrami bez instalované ohrádky a na podzim s ohrádkou. Vzhledem ke krátké době testování i vzhledem k tomu, že na rybníku měli přístup i jiní predátoři a nebylo tak možné výsledky zcela jednoznačně přičíst jen vztahu mezi lovem vydrou a použitím ohrádky, bylo navrženo další pokračování testů s použitím kamerového systému. Ten byl v roce 2016 pořízen a díky prodloužení projektu je v plánu jeho použití v dalších experimentech na jaře 2017.

Celkové zhodnocení PP

Program péče pro vydru říční byl v roce 2016 realizován a finančně zajištěn především prostřednictvím projektu MGSII-42 společnosti ALKA Wildlife, o.p.s., který byl zahájen už v roce 2015. I nadále tak probíhaly aktivity zaměřené na negativní vlivy dopravy, konflikt s rybáři, preventivní opatření proti způsobovaným škodám a celkovou osvětu. Pokračovaly také práce na analýzách vzorků odebraných z nalezených uhynulých vyder. Projekt bude pokračovat až do dubna 2017, proto zatím není možné souhrnně zhodnotit jeho výsledky a přínosy. Kromě zmíněného projektu bylo důležitou aktivitou v tomto roce také celostátní mapování výskytu vydry v ČR, které proběhlo v podzimních měsících a bylo finančně zajištěno z programu POPFK. Jeho výsledky potvrdily celkově uspokojivý stav populace vydry říční v rámci ČR.